

Konsulent
Henning Gottlieb

22. november 1979.

Notits til statsministeren

R. 29/11

Nogle synspunkter
vedrørende TNF

1: TNF - SALT II. Det er hævdet (bl.a. i Holland), at vesteuropæerne burde sætte ratifikation af SALT II som betingelse for at gå med til den såkaldte modernisering af TNF.

Tankegangen er efter mit skøn meget farlig, også selvom man ser bort fra saglige og moralske indvendinger.

En sådan betingelse vil formentlig nærmest være katastrofal for udsigterne til at få SALT ratificeret. Senatorerne vil føle, at de stilles overfor indblanding i den amerikanske politiske proces fra fremmede lande, de være sig aldrig så allierede.

Europæisk modstand mod TNF-modernisering vil også levere en vældig argumentation til SALT-modstanderne (som vel så småt er ved at tabe slaget). Modstanderne vil sige, at så vidt er det altså kommet med vore europæiske venner, at de nu ikke tør træffe en moderniseringsbeslutning (i nedfær af overvejelser, som har deres udspring i Europa), fordi de er bange for russerne. Reaktionen vil være, at under de omstændigheder, hvor Amerika altså i virkeligheden er uden allierede, kan De forenede Stater ikke risikere at lade SALT II træde i kraft. Vejen vil være åbnet for et strategisk våbenkapløb, der vil sige sparto til, hvad verden hidtil har oplevet.

2: Arms Control - Forhandlinger med russerne. Alt tyder på, at russerne vil være rede til at indlede våbenkontrollforhandlinger, også selv om NATO-landene beslutter at modernisere. Russerne kender godt sagens sammenhæng - at våbenene først vil kunne være deployeret om flere år, hvorfor der i virkeligheden er tale om en principbeslutning.

Fundamentalt drejer det sig om Vestens evne til at forhandle. Vesten må sørge for at møde fornødent ekviperet ved forhandlingsbordet (jfr. den britiske udenrigsminister Aneurin Bevan, der i sin tid sagde til Labour's atombombemodstandere, at han ikke ville gå nøgen ind i forhandlingslokalet).

Jeg mener ikke, at der er tvivl om, at russerne ønsker seriøse forhandlinger. Men naturligvis vil russerne i det faktiske forhandlingsforløb udnytte deres modparts svagheder, hvor de måtte se dem.

- 3: Det indre vestlige sammenhold. Det er svært at forestille sig, at sammenholdet mellem de vestlige lande kan bære konsekvenserne af egentlig afvisning af TNF-moderniseringsbeslutning. Tyskerne ser sagen som i sidste instans et spørgsmål om, hvorvidt russerne kan tvinge Forbundsrepublikken. Tyskerne vil føle sig dybt svigtet af deres formodede venner - det vil kunne få følger i tysk indenrigspolitik af en karakter, som vi i hvert fald ikke plejer at ønske fra dansk side. Tålmodigheden med dansk økonomisk politik vil blive mindre.

Hårdest vil afvisning af TNF-modernisering imidlertid nok ramme amerikanerne. Dels vil Carter-administrationen, der er hårdt presset over praktisk taget hele feltet, føle modstand fra de allierede som et slag mod først og fremmest bestræbelserne for at få SALT II ratificeret og dermed mod hele Carter-administrationens afspændingspolitik. Man må ikke glemme, at det er en vestlig grundsætning, at vestlig styrke og sammenhold er afspændingens fundament (Willy Brandt sagde i sin tid: Øst-politik forudsætter Vest-politik).

Følgerne af dyb amerikansk desillusion med hensyn til værdien af de vestlige allieredes loyalitet er i virkeligheden ganske uoverskuelige. Selvom man taler om gensidig afhængighed, er det, når det kommer til stykket, amerikanerne, som vil kunne undvære Europa, ikke omvendt. Synspunktet rækker ud over det snævert sikkerhedsmæssige, til både økonomi og politik.

Amerikanerne må i den øjeblikkelige situation med gidslerne i Iran antages at være hypersensitive overfor deres allieredes adfærd.

Det er ikke til at forestille sig, hvordan de under denne ydmygelse vil reagere på et slag i ansigtet fra deres vestlige allierede.

- 4: Hensynet til den nordiske balance. Et stærkt vestlig samarbejde i NATO er en fundamental forudsætning for svensk neutralitet, dermed også for Finlands status. Svækkelse af NATO vil følgelig svække Sveriges og Finlands stilling.

Hvis Danmark modsætter sig TNF-modernisering, vil det sætte Danmarks atompolitik i et meget uheldigt lys: den vil blive set som hykleri af netop de allierede, som vil føle sig svigtet, først og fremmest Tyskland.